

“BIZKARGI”

Mendi zoragarriak ditu bizkaitar lurraldeak. Orrean artean Bizkagi ezta kaskarrena. Beronen gaiñetik begiak ezker-eskuma, aurre-atze zorrotzurik, aurrean daukaguz arro ta eder Gorbeia, Anboto, Udalaiz, Oiz, Igotz-mendi, Ereñozar, Sollube, Artxanda, Ganekogorta, Pagasarri ta an urrin Europa'ko mendarte garaiak.

Bizkargi.—Mendi ortara igoten dauana, ikustez eta aizez ondo asetua, jatsi oi da bertatik. Baita beiñolako gomuta gozo ta triste be: azken-gerratean zarata ta burruka latzak izan ziran bertan. Eta gaur be, or burrukatu eben asko joan oi dira euskal erri guztitik, otoitza egiteko gogoz, an jausitakoen gomuta barriztu nairik.

Ni neu, Zornotza'n bizi nazala ta gudan or ibillia, urte barruan askotan eta Santa Krutz egunean, ots, maiatzaren 3'an eta urrengo igandez, ia beti igona naz Bizkargi gaiñera, Meza emon eta itzaldia egiten. Aurten be an izana nozue egun biotan. Geienetan eguraldi ederra egin oi dau; aurten alan be oso euri-tsua.

Gorantza.—Nagusiak esan eustan, ia joango nintzan beste urteetan lez, eta nik beingoan erantzun neutson “bai” biribil bategaz. Eta an izan nintzan egun bietan. Euria izan zan bietan. Baiña ni neu ez naz origaitik ikarutzen: naiz egun ona egin, naiz euria, edurra izan, 75 biderretik gora igonda nago Gorbeira, Igeriñao'ko Edurretako Andra Mariaren baselizan meza emotera. Eguraldiari ez dausat iñoiz jaramonik egin. Poza naiz naigabea bardin, mendigoizale onarentzat.

Maiatzaren 3'an ospatzen da Santa Krutz. Neu joan nintzan Bizkargi'ra, 12'etan, meza emoten. Ez eban eguraldi ain txarra egin; ume ta zar ainbat jente batu giñean bertan. Domekaz be, illaren 5'an, neu bialdu nindun nagusiak. Eta ni beti egon oi naz gertu mendira joateko, olako jaietan batez be.

Zapatu arratsaldean bizi ta alai jo eban eguzkiak, domekarako be eguraldi bikaiña iragarritz, itxura baten. Domeka goizean be, bere arpegi borobilla sortaldetik agertzean, poz-itxaropenez bete ginduzan.

Baiña laster inguratu jakozan etsaiak —ipar-zelai baltzak— eta zortzirak doi-doi moteldu ziran aren zidar-izpiak. Bederatzi ta erdietarako, nik Bizkargi'rantz urten orduko, zerua-azpi guztia egoan ke baltezeko kolorez. Urteieran neure mendi-makilla neroian eskuan, baiña euri-tantak asi ziran-eta, beingoan artu bear izan neban aterkia.

Arazotza'rako bidea artzean, jente askogaz batu nintzan. Euri-tantai jaramonik egiteke, ari guztitako lagunarteak joiazan Bizkargi'ra. Aurretik zan Tali nire morroi txiki zintzoa be, sorbaldan jan-zorroa eroalarik. Ezta miresgarri, ni urteak lepoan eta, geldigeldi joatea; aldatz-gora asieran, gaiñera, arnas-estua etorten, gero baketuz doana. Ez al zara konturatu? Orrez gaiñ, katamalo niñoian, praille jantzi barik. Eta nok ezagutu ni? Bide egaleko enbor jausiari iñok ez dauso jaramonik egiten; ezta niri. Azkenez, baiña, Zabale-Goiko ondoan ezagun ninduen andragizonak agur esan eusten maitekor. Eta alkarregaz joan gintzazan, autu gozoan.

Urku mendiskaren azpian alkartzen jatzuz Zornotza'tik eta Gorozika'tik Bizkargi'ra doazan bideak. Goi-goiraño eltzeke kilometru bi lez palta dira oindiño. Len zirimir zana euri gogor samar egiten asi jaku; kotxe batzuk, geienak beerago itxi dabezana-rren, gora doaz Land-Rover'ak batez be. Bidea, jakiña, loiz, basaz eta lupetzez ezin-bestean bete dauskue, eta bide-basoak betean gora doan jenteak eta guk ortixek ibilli bear. Ermitatik kilometru bat lez beerago, kurutze bat dago bide egalean, ezkerretik, ogei bat urte dirala Areatza'ko gazte bizkor siñistedunak ipiñitakoa; emendik Gernika ta inguruetako erriak eta lurak, miresgarriak dira eguraldi ona danean. Gaur ez, ezta ezer ikusten, laiño lodi lanbrotsua daukagu-ta.

Diñodan gurutze onen inguruan batzen giñan leenago, Etxano, Zornotza, Iburri, Gorozika ta Muxikaldetik, letaniak abestuz Bizkargi'ra igon oi gendunok. Ementxe bertan eize-zaleentzat jolas-leku zabala egiten diardue orain. Gu gaur, euri, aize, otz eta ipar gorri artean, gora ta gora, kilometru bat lako bidea bait daukagu oraindik.

Mezea.—Bideak lez gaiña be jentez ondo beterik. Amabiak bost gitxiago dira nire orduarian. Saltzailleen aterpe ta txoznak ugari, amar, amabost edo geiago; erroskilla ta ardao saltzailleenak batez be. Altabozak eta ozengailuak bai zaratatsu! Naizta girorik ez, piñupeatan eta ermita biran ba-da jenterik! Eta oindiño be zenbat datorren, gazte ta zar, Larra-betzu, Morga, Muxika... aldetik! Ezta ezer ikusten, eta alan be, Bizkargi'k jentea erakarten, millaka erakarri be!

Iragarrita egoanez, amabi-amabietan Meza santua. Eguraldi onez zelai erdian edo-ta ermita saietsean abestu oi dogu, eta ikusgarria ta entzungarria izaten da gure Meza, baiñola —anaiak anaiakaz, zoritxarrez— euskaldunak ain errime burrukatu ziran gaiñalde onetan. Gaur euria da, ta lupeztuta bazterrak, ermita barruan ospatuko dogu Eukaristia, jente gitxi-txo sartuko danarren.

Zantzu batera ixildu dira zarata-gailluak, eta mezatan gagoz irureun bat barru ta aterpe. Giro gozoa eliz-barne. Kristo gurutzean josia altaran, argiz ta loraz aberats edertua. “Kanta Jaunari” asi dot, eta trumoi lez jenteak jarraitu. Euskalduna bai dala kantari, barruan borbor daroana kantatzean atan be; asko bait dagoz berton Zumaia, Getxo, Lekeitio, Santutxu, Gorlitz eta Gernikakoak, berton gudari ibilliak. Begiak malco-jario dabe oneik kantatzen.

Irakurgai ta Ebanjelio ondoko itzalditxoan, Kristo gugaitik odola ixuria, maitatu bear dogula diñotset; gure asaba ta aurretikoak maite izan eben lez. Kristok pozak eta atsekabeak pozik eroan zituan, geure maitasunez. Guk be bardin, euria naiz eguzkia, Jainkoa maite izan daigun, eta urko laguna: alkar maite izan daigun euskaldunok. Bat ez ete gara? Zetarako, beraz, ainbeste istillu, ainbeste alkar-jote? Maitasuna dan ezta! Begoz gugandik urrin ikus-eziñak eta gorrotoak. Auxe eskatzen dausku Kristok gurutzetik.

Bost erri-otoitz datoz ondoren. Euskaldunaren fedea, itxaropena ta maitasuna goretsiz, beiñola berton jausitako gudari bipillen alde, berton gagozan guztion alde... Eta zelako durundua atera eban eliz-barruan eta kanpoan “Entzun, Jauna, eskatzen dautzugu” erantzunak. Oiartzun zabala izan eben, baita, “Artu, Aita”, “Santu”, “Gure Aita”, “Jaungoikoaren Bildotsa” ta beste kantuak. Bai, kantaria da euskalduna.

Aizeak intziri piñu-arte, euriak tak-tak leio ostein. Guk baiña gogotsu barruan kantari. Jauna

artzera jentea ta “Ogi-zerutik” zoli, biotzak bere garra kanpora jaurtirik, Jainko-oldez mendia eresi biurtuz. Itxituan ez euki griña bizia atxilo ta loturik. Euri naiz aterri, bebil askerik.

Alako baten amaitu da Jaunartze beroa. Ixil-une gozatsu ondoren, berba bi nik ots-egiten, eliztarrak eskertu ta urrengorarte agur egiñez. Pozaren sua dario baktxari biotzaren lezatic. Azken-otoitza, “Ezkerrik asko, Jauna” ta amaira dogu Meza. Azken-guenean, gurutz oiñean atzen-ordurarte zutik egon zan Andra Mariaren biotza poz-alaitzeko, “Agur, Jesus'en Ama” abestu dogu eraspentsu.

Eta gero.—Gure mendi ta bazterrak josirik dagoz eleizatxoz. Gure arbasoen fede bizia! Bizkargi'n be —ez dakigu noiztik— Santa Krutz bas-eliza ezagutu izan dogu. Gerratean ondatua geratu zan, baiña Bizkaiko Foru Aldundiak barriztatu eban, oso dotore itxirik. Berrogetaz urteak joan jakuz arrezkero, eta urteak euren zantzua itxi daroe gure gauzetan.

Oso ikertua da Bizkargi; ni guda aurretik be, ikasle nintzala, meza emoten etorri oi nintzan Begoña'tik. Eta orrela beste askotan, jakin ez zenbat bider. Maite dot mendi-gaiñ au, eta batez be ermitea, ta azken urteotan teillatua batez be, ain ondatua ikusirik, pena aundia artzen dot barruan. Orixegaitik, aspaldi aginduta daukadanez, aurtan konponketa eder bat egin jako.

Azkenez, gorputzari be berea emon bear jakolata, bazkaria. Edonun aurkitu oi ditugu biotz onak, eta nire morroiak eta nik, itxaron bage, bazkari bikaiña izan genduan. Biotz on bik batez be eurenera jatera deiturik, sekulako lagunartean sabel sorriari betekadea emon geuntsan. Baita aldatz bera, Aldana-ra jastean, iruntz, lupetz eta loiak, praka barrenetan itsiakiak, bee-su txinpartatsuan polito legortu be.

Eta or gu azkenez, gazte biotz-bera batek bere tarrantan etxeratuak, seiretako komentuan. Euria dagoneko bigundu ta amor emona da; eguzkia beerantza doa sortaldeko laiñoak urrez jantzirik. Nik beingoan, “Orduen Liturgia” arturik, Jainkoa, Bizkargi'ko Kristo gurutzean josia, goratu neban, esanez:

“Euri ta intz guztiak, bedeinka ezazue Jauna, aize guztiak, bedeinka ezazue Jauna.
Su eta beroak, bedeinka ezazue Jauna;
otz eta otz-min, bedeinka ezazue Jauna”.

AITA ONAINDIA, 1985